

Plenum

Torsdag 11.6.2020 kl. 16.00—18.32

2.1. Muntlig fråga om öppenheten i beslutsfattandet gällande EU:s återhämtningsfond (Ritva Elomaa saf)

Muntligt spörsmål MFT 81/2020 rd

Muntlig frågestund

Talman Anu Vehviläinen: Ledamot Elomaa.

Debatt

16.01 Ritva Elomaa ps: Arvoisa rouva puhemies! On käynyt ilmi, että hallitus on yrittänyt salata 750 miljardin euron eurotukipaketin asiapaperit eduskunnalta ja näin ollen koko kansalta. Paketilla komissio on laittamassa Suomen velkavankeuteen yhteisvastuullisella lahjarahalla, ja te haluatte salata siitä käytävän keskustelun. Viikko sitten hallitus selitti, että on käytävä riittävästi julkista keskustelua tukipaketeista. Heti perään te vaaditte eduskunnalta vaiteliaisuutta. Kumpi oli siis sanottu tosissaan?

Valtiosääntöoikeuden professori Tuomas Ojanen pitää toimintanne hyvin kyseenalaisena. Vastatkaa, hallitus, selkeästi nyt: miksi te halusitte salata veronmaksajien miljardeja koskevat paperit?

16.02 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen (vastauspuheen-vuoro): Arvoisa rouva puhemies! Erinomaista, että edustaja Elomaa esittää tämän kysymyksen, koska tämä asia on syytä käydä tässä rauhallisesti läpi asian vaatimalla vakavuudella.

Valtioneuvosto ei ole tarkoituksellisesti salannut mitään eikä ole estänyt eduskuntaa toteuttamasta tiedonsaantioikeuttaan, vaan kysymys on aivan normaalista menettelystä, jolla suojataan Suomen neuvottelutavoitteita meneillään olevassa isossa eurooppalaisessa rahoituskehyskokonaisuudessa. Tämä on ollut tapana kaikissa aiemmissakin rahoituskehysmenettelyissä. Muistan sen itse oltuani 8 vuotta kansanedustaja suuressa valiokunnassa. Myös edellinen hallitus pyysi eduskunnalta vaiteliaisuutta rahoituskehysneuvotteluitten yhteydessä. Edellisen kerran muistan näin tapahtuneen vuonna 2018, ja tämä asiakirja on edelleen kokonaisuudessaan vaiteliaisuuden piirissä eduskunnan käsittelyssä.

Mutta tämän asian käsittelyssä tapahtui ilmeisesti pieni kömmähdys, mikä liittyy tähän koronakriisiin. Koska suuressa valiokunnassa kuultiin asiantuntijoita sosiaalisen median Teams-menettelyn ylitse, niin tuolloin tuota vaitiolo velvollisuuden piirissä ollutta hallituksen E-kirjettä ei voitu asiantuntijoille jakaa, mutta tämä on eduskunnan asia ja eduskunta varmaan itse sitä vastaa.

Punkt i protokollet PR 92/2020 rd

Puhemies Anu Vehviläinen: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

16.03 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Todella raskas kömmähdys. Onko, hallitus, vaikea myöntää hämmäyttävä miljardien rahalahjoitus, vai onko piilottelun aiheena tämän velkavankeuspaketin tuoma kyyti kohti yhteisen velan ja tulonsiirtojen liittovaltiota? Otatte selkeästi mallia ulkoministeri Haavistosta, joka salaili terroristinaisten tuomisen Suomeen. Ette pääse kiertämään yritystänne salata asiakirjoja, eikä tämä ole mikään perussuomalaisten keksimä syytös, vaan perustuslakivaliokunta, asiantuntijat ja lehdistö ovat arvostelleet kovaan sävyyn tätä salailua.

Kertokaa nyt vielä kerran, miten tästä muka voidaan keskustella, kun te olette harhaanjohtavasti toimineet. Jos oleelliset asiat on pimitetty, miksi ne on pimitetty? Eikö tähän saada nyt sitten suoraa vastausta, vai oliko se kömmähdys?

16.04 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): arvoisa rouva puhemies! Jotta asia tulee selväksi, niin pyrin tässä tätä kokonaisuutta vielä avaamaan.

Kyse on aivan tavanomaisesta menettelystä, kun puhutaan monivuotisen rahoituskehyksen neuvotteluista, ja tämän osana tietenkin käymme myös tätä elpymisrahastokokonaisuutta läpi. Meillä on neuvottelut edessä, ja niitä käymme. Näitä yksityiskohtaisia neuvottelupositioita emme voi tietenkään julkisesti avata.

Eduskunnalle on toki toimitettu kaikki se aineisto. Se on vaiteliaisuuden piirissä ollut, mutta eduskunta on sen saanut ja suuri valiokunta on tätä kokonaisuutta käsitellyt. Ja suuri valiokunta on itse, siis eduskunta on itse tehnyt ratkaisun siitä, että se ei ole asiantuntijoille luovuttanut joiltakin osin näitä asiakirjoja. Tämä asia ei ole valtioneuvostosta lähtöisin. Valtioneuvosto ei ole pyytänyt suurelta valiokunnalta tai eduskunnalta miltään osin, että asiantuntijoille ei näitä asiakirjoja luovutettaisi, vaan tämä on ollut suuren valiokunnan ja eduskunnan tekemä päätös, ja on hyvä, että tämä tulee nyt tässä avattua, koska tästä on myös liikkunut erilaisia tietoja julkisuudessa, jotka eivät ole olleet kaikilta osin paikkansa-pitäviä.

16.05 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Suomelle on suunnitteilla EU:ssa ikuinen velkavankeus. Komission ajaman esityksen toteutuessa Suomi luovuttaisi lisää valtaa EU:lle. EU:sta on tulossa tulonsiirtounioni. Vaikka istuva hallitus on niin selkärangaton, että se tämän näköjään sallii, tulee asia tutkia hyvin tarkkaan Suomen perustuslain kannalta.

Kysymykseni teille kuuluu: kun Suomessa arvonlisävero on 24 prosenttia ja Italiassa arvonlisävero on 22 prosenttia — ruuan alvi on muuten Suomessa 14 prosenttia ja Italiassa se on vain 4 prosenttia [Perussuomalaisten ryhmästä: Ohhoh!] — miksi suomalaiset veronmaksajat pistetään maksamaan Italian alhaisemmat verot?

16.06 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä samaa kokonaisuutta käsiteltiin eduskunnan kyselytunnilla viime viikolla, ja silloin jo tähän kokonaisuuteen vastasin. Tämän elpymisrahaston osalta ei ole kyse minkään yksittäisen Euroopan unionin jäsenmaan pelastamisesta. Se ei kokoluokaltaankaan ole sen kaltainen, että sillä tällaista välinearvoa olisi. Kyse on ennen muuta siitä, että nyt haetaan koronaviruksen jälkeisessä ajassa niitä yhteisiä Euroopan elpymisen eväitä, joista myös Suomi vahvasti

Punkt i protokollet PR 92/2020 rd

hyötyy. Jos me jäisimme tällaiseen kriisiin jälkeiseen erittäin vaikeaan suhdannetilanteeseen ja matalan kasvun aikaan, kituuttamisen aikaan, niin siitä ei hyötyisi Eurooppa, siitä ei hyötyisi Suomi. Se olisi meille erittäin katastrofaalinen tilanne, ja sen vuoksi me olemme niin täällä kotimaassa hakeneet lisätalousarvioiden kautta — eilen eduskunta käsitteli tätä uusinta lisätalousarviota — kuin myös yhteisillä eurooppalaisilla välineillä, kuten tällä elpymisrahastolla, niitä avaimia, joilla koko Euroopan talous lähtee kasvuun, työllisyys lähtee kasvuun, ja yhdessä selviämme vahvempana tästä kriisistä ulos. [Ville Tavio: Onpa hallitus avokätinen!]

16.08 Jussi Halla-aho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vasemmistopuolueet ja etenkin vihreät ovat perinteisesti korostaneet valmistelun ja päätöksenteon avoimuutta ja läpinäkyvyyttä, ja tätä lähestymistapaa perussuomalaiset lämpimästi kannattavat. Nyt kun meillä on Suomen historian punavihrein hallitus, ei olisi kohtuutonta odottaa myös historiallisen avointa ja läpinäkyvää päätöksentekoa ja valmistelua. Kuitenkin jos tarkastellaan näiden yhteisvastuumekanismien valmistelua tai vaikkapa koronatoimien koordinoitua tai Isis-naisten maahantuontia, hallituksen toimintaa näyttää pikemminkin leimaavan salailu ja väistely. Toisaalta valiokunnista vuotaa jatkuvasti julkisuuteen salassa pidettävää tietoa. Kysynkin aivan vilpittömästi ja yleisellä tasolla: ovatko hallitus ja hallituspuolueet itse sitä mieltä, että hallituksen toimintakulttuuri on ollut avoimuuden suhteen esimerkillistä?

16.09 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus näkee hyvin vahvasti, että meidän on hyvä noudattaa avoimuutta mahdollisimman laajasti, ja muun muassa sen vuoksi näissä viimeisimmissä koronatoimia koskevissa periaatepäätöksissä on nimenomaisesti korostettu sitä, että halutaan avoimesti antaa tietoa niissä asioissa, jotka ihmisiä hyvin syvästi koskettavat. Tietenkään salassa pidettäviä asioita ei voida antaa, mutta muuten kaiken tiedon pitäisi olla annettavissa ja pitäisi olla mahdollisimman avointa. Kuten kuvasin, tämän kyseisen elpymisrahaston ja monivuotisen rahoituskehyksen neuvottelun osalta tässä on ollut kyse eduskunnan päätöksestä siitä, että joillekin asiantuntijoille — minä en tunne sitä suuren valiokunnan prosessia, mutta ilmeisesti liittyen etäyhteyksiin — ei olla sitten kaikilta osin luovutettu niitä asiakirjoja. Tämä on eduskunnan asia, se ei ole lähtöisin valtioneuvostosta.

Mitä tulee sitten vaikka al-Holin tilanteeseen, niin muistan kyllä tässäkin salissa keskusteluja, joissa ollaan jopa vaadittu, että käsiteltäisiin yksilötasolla asioita. Näin me emme tietenkään voi toimia. [Puhemies koputtaa] Me keskustelemme poliittisella ja yleisellä tasolla, mutta esimerkiksi henkilötietoihin emme voi tässä salissa [Puhemies koputtaa] mennä.

16.10 Wille Rydman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On tietysti aivan totta, niin kuin ministeri Tuppurainen totesi, että silloin kun on kyse esimerkiksi Suomen neuvotteluposition turvaamisesta, niin tyypillisesti tietyt osat kannoista on laitettu vaihteliaisuuspyynnön piiriin. Se ei kuitenkaan ole aivan tavallista, että hallituksen kanta johonkin tiettyyn kysymykseen salataan kokonaisuudessaan. Yleensä se on koskenut vain niitä osia, jotka nimenomaisesti turvaavat sitä neuvotteluposiitiota.

Ja kun Suomen järjestelmä on sen kaltainen, että hallitus ei voi eurooppalaisissa pöydissä sivuuttaa eduskunnan kantaa ja se eduskunnan kanta haetaan suurelta valiokunnalta, ja

Punkt i protokollet PR 92/2020 rd

sitten taas suurelle valiokunnalle antaa lausunnon perustuslakivaliokunta, joka määrittää sitten taas oikeudelliset reunaehdot — niin, kun Suomi aivan oikein tuolla eurooppalaisilla areenoilla alleviivaa oikeusvaltioperiaatetta, niin eikö olisi äärimmäisen tärkeää, että pidämme myöskin omasta oikeusvaltioperiaatteestamme huolen ja turvaamme sen, että perustuslakivaliokunta voi tehdä sen valtiosääntöisen tehtävänsä, joka sillä on, ja sitä kautta myöskin arvioida sitten nämä oikeudelliset [Puhemies koputtaa] kysymykset ja siihen tarvitaan tietysti sitä, että meidän asiantuntijoillamme on mahdollisuudet tutustua näihin asiakirjoihin.

16.11 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen (vastauspuheen-
vuoro): Arvoisa rouva puhemies! Eduskunnan tiedonsaantioikeus tässä EU:n elvytyskokonaisuudessa on turvattu täysimääräisesti. Kaikki olemassa oleva tieto on toimitettu eduskuntaan sen valiokunnille, ja tätä vielä seuraa: tulee lukuisia E-kirjeitä, U-kirjeitä, hallituksen esityksiä — ja keskustelu tältä osin jatkuu.

Mutta, puhemies, me olemme nyt tämän kansalaiskeskustelun halunneet avata ja poikkeuksellisella tavalla tuoda tätä keskustelua avoimesti myös laajemmin suuren yleisön tietoon tekemällä asiasta tiedotteen, koska on aivan totta, että tämä EU:n elpymisrahasto on merkittävä esitys, ja hallitus tiedotteella avasi julkisuuteen muutamia aivan keskeisiä neuvottelukohtiaan, jotta tästä voidaan tätä keskustelua käydä.

Ja kun tästä nyt valiokunnissa nousi keskustelu, tästä vaiteliaisuudesta, me avasimme myös vielä lisää kohtia avoimeksi julkiseen keskusteluun. Mutta, arvoisat edustajat, on ollut aina tapana pyytää koko asiakirja vaiteliaisuuden piiriin, kun on ollut esimerkiksi rahoituskehysneuvottelusta kysymys. Nyt ei olla menetelty millään tavalla [Puhemies koputtaa] poikkeuksellisesti, vaan aivan kuten aina on ollut tapana.

Frågan slutbehandlad.